

HEMŞİRELİK ÖĞRETİMİNDE SINIF İKLİMİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Ayşe PARLAK*
Adnan KÜÇÜKOĞLU**

ÖZET

Bu araştırma, yükseköğretim düzeyinde sınıf atmosferi değişkenlerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmış betimsel tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Örneklemi ise bu öğrencilerden 109'u oluşturmuştur. Veriler Moos, Trickett ve De Yong tarafından hazırlanan, Kısakürek ve Açıköz tarafından Türkçe'ye çevrilip uyarlanan Sınıf Atmosferi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Öğrenciler başarılarını en çok etkileyen değişkenin öğrenci sorunları (yaklaşık %61 evet, %26 kısmen) ve öğretim elemanının yeterliliği (yaklaşık %58 evet, %32 kısmen) olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf İklimi, Hemşirelik Öğrencisi, Başarı Düzeyi.

ABSTRACT

The Perceptions of Nursing Students Oriented To the Success of Classroom Climate

This study is a descriptive type of research made for examining the effect of class climate variables in high education level on the student's success.

The study context consisted of the students who have been receiving education in the department of Nursery of Health Higher School and Nursing School of Atatürk University in 2006-2007 academic years. The sample has consisted of

* Arş.Gör. A.Ü. Hemşirelik Y.O. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD

** Yrd.Doç. Dr. A.Ü. K.K. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Böl Eğitim Programları ve Öğretim ABD

109 students from of these students. The data were collected by using Class Climate Questionnaire prepared by Moos and Trickett and De Yong, and adapted to the Turkish by Kısakürek and Açıkgöz.

The students emphasized that the variable which affects their success the most were students problems (approximate 61% yes, 26% partly) and the proficiency of the lecturer (approximate 58% yes, 32% partly).

Key words: Classroom Climate, Nursing Student, Success Level

1.GİRİŞ

Eğitim etkinliklerinde başarı ve verimi etkileyen çeşitli etmenler söz konusu olmakla birlikte, bunlar içinde öğretmen çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmen, öğrenme-öğretme sürecine anlam kazandıran, eğitim sürecinin yürütülmesini sağlayan ve ürünün oluşumunda büyük etkisi olan bir öğedir. Hemşire öğretim elemanları da benzer şekilde aydın insan, yetenekli meslek üyesi yetiştirme, rol modeli olma ve araştırmalar yaparak bilime katkıda bulunmakla sorumlu bireylerdir¹

Gilbert'a göre öğretim, öğrencinin davranışlarında beklendik değişimler meydana getirmek için öğretmen öğrenci arasındaki etkileşimi içerir. Joyce ve Weil, öğretimi, bir dizi değer ve inançları da içeren öğretmen ve öğrencinin yarattıkları bir süreç olarak düşünmektedir. Çoğu kez iyi bir öğretmenin alanında engin konu bilgisine sahip olması en önemli niteliği olarak kabul edilirse de, hemşire yetiştiren öğretmenlerin fiziki, entelektüel, sosyal, mesleki akademik ve mesleki tutuma ilişkin pek çok niteliğe sahip olması beklenmektedir. Erişkin öğreniminin, özelliklerinden en önemlisi gereksinimlere yanıt almasıdır. Erişkin bireyler olarak, hemşire öğrencilerin eğitimcilerinde önemsedikleri öğretmenlik özelliklerinin belirlenmesi pek çok çalışmada incelenmiştir.²

Hemşirelik eğitimi, kuramsal ve uygulamalı öğrenin-öğretim yaşantılarını içeren bir eğitimidir. Öğrenci kuramsal bilgileri alırken uygulama alanlarında eğitimin amaçlarına yönelik klinik yargılama yeteneğini kazanır. Klinik yargılama, hasta için bilgi ve gözlemlerin aksiyon planına dönüştürülmesi ve planın uygulanması sürecidir. Hemşirelik okullarında eğitsel amaçlar okulun felsefesine,

¹Ulupınar, S. (1998). Öğrenci ve öğretim elemanlarına göre öğretmenin nitelikleri. VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi. GATA. Ankara. 327-333.

² Bayık, A. (1997). Öğrencilerin hemşire eğitimcilerde etkili eğitimlik niteliklerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. İstanbul. 47-58.

öğretmenlerin öğrenim psikolojisi ile ilgili inançlarına bağlı ise de, öğrencilerin özellikleri ve gereksinimleri tanınmalı ve elde edilecek bilgiler eğitsel amaçları geliştirmede kullanılmalıdır.

Öğrencinin bireysel farklılıkları, mesleğini sevip sevmemesi, öğrenci sayısı, uygulama alanının eğitime uygunluğu, doktor-hemşire-hasta iletişimi, öğrenci-öğretmen iletişimi, kuramsal-uygulamalı eğitim programları, önemli derecede uygulamayı etkileyen faktörler olarak bilinmektedir. Öğrencinin yaşadığı zorlukların belirlenerek eğitsel amaçların ve programın değerlendirilmesi bu yönden önem taşır.¹

Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerindeki durumun tam tersine Türkiye’de özellikle lisans eğitimi veren hemşirelik okullarındaki aşırı öğrenci yığılımı, verilen eğitimin, dolayısıyla hemşirelik uygulamalarının niteliğini de düşürmekte, eğitimi olumsuz olarak etkilemektedir. Ancak yine de bu durum, eğitimcilerin olabileceğinin en iyisini yapmasını engellememelidir.²

Bu çalışma, yükseköğrenim düzeyinde sınıf atmosferi değişkenlerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup durum saptaması yöntemiyle veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde 2006-2007 eğitim-öğretim yılındaki Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Hemşirelik Y.O. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan toplam 83 öğrenci, Sağlık Y.O. Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan toplam 57 öğrenci bulunmaktadır. Örnekleme ise, “Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği” dersini alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 109 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, öğrencilere uygulanmak üzere, Moos, Trickett³ ve De Yong tarafından hazırlanan (CES, Classroom Environmental

¹ Durna, Z. (1997). Uygulamalı eğitimin başarısını etkileyen faktörlerin öğrenci açısından değerlendirilmesi. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. İstanbul. 320-331.

² Atay, M. (1997). Öğrencinin derse katılımını sağlayacak bir öğretim yöntemi: ders-anlatma-grup tartışması kombinasyonu. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. İstanbul. 28-31.

³ Moos, R.H. & Trickett, E.J. (1987). Classroom Environment Scale Manual. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA.

Scale), Kısakürek¹ ve Açıköz² tarafından Türkçeye çevrilip uyarlanan “Sınıf Atmosferi Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır.³ Yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda 0.95’lik yüksek bir alpha değeri bulunmuştur.

Anket formu, kişisel bilgileri (öğrenim gördüğü bölüm, kaçınıcı sınıf olduğu vs) içermektedir. Sınıf Atmosferi Ölçeği, likert tipi üçlü (Evet-Kısmen-Hayır) dereceleme ölçeğine göre düzenlenmiştir. Sınıf atmosferi değişkenleri altı grup olarak sınıflandırılmış ve maddeler bu sınıflandırmaya uygun olarak sıralanmıştır. Ölçek, sınıf dışı öğrenci sorunları ile ilgili 5 madde, sınıfın fiziksel değişkenleri ile ilgili 8 madde, eğitim-öğretim süreci ile ilgili 16 madde, iletişimle ilgili 7 madde, öğretim elemanının etkililiği ile ilgili 15 madde, disiplin ile ilgili de 7 madde olmak üzere 58 maddeden oluşmakta ve öğrencilerin eklemek istediklerine yönelik olarak da bir açık uçlu soru bulunmaktadır.

Veriler; ‘evet’ yanıtı 3 puan, ‘kısmen’ yanıtı 2 puan ve ‘hayır’ yanıtı da 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde yüzde değerleri ve t testi kullanılmıştır. Bu analizler bilgisayarda SSPS for Windows 11.5 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Giren Öğrencilerin Kişisel Özellikleriyle İlişkin Bulgular

Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Okul	Hemşirelik YO.	53	48.6
	Sağlık YO.	56	51.4
	Toplam	109	100.0
Sınıf Düzeyi	III. sınıf	99	90.8
	IV. sınıf	10	9.2
	Toplam	109	100.0

¹ Kısakürek, MA. (1985). Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No:144, Ankara.

² Açıköz, K. (1989). Liselerdeki sınıf atmosferi üzerine bir araştırma. XII.Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiriler Kitabı. 15-17 Haziran 1989, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya. 93-112.

³ Öner, N. (1997). Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 3.Basım No: 584. İstanbul.

Hemşirelik Yüksekokulundan Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan 53 (%48.6), Sağlık Yüksekokulundan 56 (%51.4) öğrenci çalışmaya katılmıştır. Bu öğrencilerin %90.8'i 3. sınıf, %9.2'si 4. sınıftır (Tablo 1).

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin sınıf atmosferi konusundaki görüşlerini değerlendirmek ve sınıf atmosferinin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla planlanan araştırmadan elde edilen bulgular iki başlıkta incelenmiştir.

3.1.Örnekleme Giren Öğrencilerin Sorulara İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan öğrencilerin, sınıf atmosferini etkileyen değişkenlerle ilgili cevapları sayı ve yüzdeler şeklinde, Tablo 2'de topluca verilmiştir.

Tablo 2. Örnekleme Giren Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Sınıf Atmosferini Etkileyen Değişkenler		Sayı (n)	Yüzde (%)
Öğrenci Sorunları	Evet	399	61.01
	Kısmen	172	26.30
	Hayır	83	12.69
	Toplam	654	100.0
Fiziksel Değişkenler	Evet	372	48.75
	Kısmen	203	26.61
	Hayır	188	24.64
	Toplam	763	100.0
Öğretim Süreci	Evet	887	50.86
	Kısmen	612	35.09
	Hayır	245	14.05
	Toplam	1744	100.0
İletişim	Evet	393	51.51
	Kısmen	284	37.22
	Hayır	86	11.27
	Toplam	763	100.0
Öğretim Elemanı	Evet	957	58.53
	Kısmen	525	32.11
	Hayır	153	9.36

	Toplam	1635	100.0
Disiplin	Evet	367	48.10
	Kısmen	271	35.52
	Hayır	125	16.38
	Toplam	763	100.0
Genel Toplam	Evet	3375	49.60
	Kısmen	2549	37.46
	Hayır	880	12.94
	Toplam	6804	100.0

Öğrenciler başarılarını en çok etkileyen değişkenin öğrenci sorunları (yaklaşık %61 evet, %26 kısmen) ve öğretim elemanının yeterliliği (yaklaşık %58 evet, %32 kısmen) olduğunu vurgulamışlardır. Öğretim elemanının etkililiği ile ilgili sorulardan bazılarında yüksek oranda ‘evet’ yanıtını vermişlerdir. Örneğin; öğretim elemanlarının alan bilgisi ve öğretim becerileri (%65.1), öğretim elemanının kendi dersine önem vermesi (%71.6), öğretim elemanının dersin anlaşılmasına yönelik çabası (%76.1), öğretim elemanının anlaşılır ve açık olması (%77.1) gibi. Bunun yanında, öğrencilerin ders dışı özel sorunları da başarılarını oldukça etkilemektedir. Özellikle sağlık durumu, ailevi sorunlar, çevreye uyum sağlama, yurt ve barınma sorunları öğrencilerin ders başarılarını etkilemektedir. Ayrıca, en dikkat çekici bulgulardan birisi; eğitim-öğretim süreci ana başlığı altında verilen ‘başarımda öğrenme isteğimin etkisi vardır’ maddesine, öğrencilerin %84.4’ünün ‘evet’ yanıtını vermeleridir. Burada sevindirici olan, öğrencilerin de eğitimin öznesinin öğrenen kişi olduğunun farkında olmalarıdır. Genel olarak bulgulara bakıldığında zaman, sınıf atmosferinin öğrencilerin yaklaşık yarısının başarılarında tamamen etkili, yaklaşık 1/3’ünün başarısında da kısmen etkili olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Gökdoğan ve arkadaşları¹ 310 hemşirelik öğrencilerinin ders, uygulama ve öğretim elemanına ilişkin görüşlerini incelemişler, öğrenciler öğretim elemanının derse hazırlık, işleyiş ve değerlendirmesini olumlu bulmuşlardır. Yapılan çalışmada da öğrencilerin %65.1’i öğretim üyelerinin alan bilgisi ve öğretim becerilerinin yeterli olmasının başarısı üzerine etkisi olduğunu belirtmiştir. Çalışmada öğrencilerin %25.7’si derslerde çok sayıda proje ve ödev hazırlamamın, %56’sı öğretimi üyesinin dersle ilgili faaliyetleri önceden planlamasının, %61.5’i öğretim

¹ Gökdoğan, F., Çıtak, N. & Karahan, A. (2001). Hemşire öğrencilerin ders, uygulama ve öğretim elemanına ilişkin görüşleri. I. Uluslararası Hemşirelik Eğitimi Kongresi. Nevşehir, 155-158.

Hemşirelik Öğretiminde Sınıf İkliminin Öğrenci Başarısına Etkisi

üyesinin sınıf içi çalışmalara etkin bir şekilde katılmamızı teşvik etmesinin dersteki başarımlar üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir. Taşocak ve arkadaşları¹ 100 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %65'i ünite/içerik planlarının, %72'si dersten önce verilen ders notları ve soruların öğrenmeyi desteklediğini ifade etmiştir. Ayrıca öğrenciler, derse hazırlık için yeterince zaman ayıramadıklarını ve bunun da derse aktif şekilde katılımlarını engellediğini, ayrıca eğitim yaşantılarında geleneksel öğrenme yaklaşımlarının (öğretmen merkezli) ağırlıklı olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Çalışmada öğrencilerin %53.2'si derslerde öğretim üyeleri ile iyi bir iletişim kurabilmemizin, %54.1'i öğretim üyelerine dersler ile ilgili her şeyi sorabilmemizin başarımlar üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir. Durna² 394 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin öğretim elemanı ile iletişiminin, öğretim elemanı rehberliğinin yetersizliğinin, yemek-dinlenme saati azlığının, çok fazla ödev verilmesinin klinik uygulamalarını ve öğrenme süreçlerini olumsuz yöne etkilediklerini bulmuştur.

Bayık³ 463 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin önemsedikleri etkili öğretmenlik özelliklerine bakmış, öğretmenlerin öğretim yeteneği, mesleki tutum, iletişim ve danışmanlık becerilerine sahip olmalarının önemsenildiğini bulmuştur. Tüm öğrenciler öğretmenin temel görevleri arasında rehberlik ve danışmanlık becerilerini, ön hazırlıklı olarak derse girip, etkili sunuşla, açık ve anlaşılır bir dille ders anlatmasını, anlatımını görsel işitsel araçlar kullanarak daha etkili hale getirmesini, hemşirelik uygulamalarını öğrenciye yaparak göstermesini, klinik uygulamalarda ön yargılı olmadan öğrencinin karşılaştığı zor durumlarda haklarını korumasını ve olumsuz eleştiriler kadar yapıcı eleştirilerde de bulunarak cesaretlendirmesini öğrenciyi ilgi ile dinleyerek iyi iletişim içinde kalmasını önemli öğretmenlik özellikleri olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan çalışmada öğrencilerin %46.8'i sorunlarının çözümünde öğretim üyelerinin rehberliğinden faydalanmamın başarımlar üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir.

¹ Taşocak, G., Kaya, H. & Akçin, E. (2001). Hemşirelikte eğitim süreci dersinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. I. Uluslararası Hemşirelik Eğitimi Kongresi. Nevşehir, 345-348.

² Durna, Z. (1997). Uygulamalı eğitimin başarısını etkileyen faktörlerin öğrenci açısından değerlendirilmesi. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. İstanbul. 320-331.

³ Bayık, A. (1997). Öğrencilerin hemşire eğitimcilerde etkili eğitimlik niteliklerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma. III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. İstanbul. 47-58.

Ulupınar¹ 46 hemşire öğretim elemanı ve 140 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada öğrenci grubunda; ideal bir öğretmenden beklenen özellikler arasında konuları açık ve anlaşılır dil ile sunma, dersin amaçlarını açıklama, sınav sonuçlarını objektif değerlendirme maddeleri ön sıralarda yer almıştır. Yapılan çalışmada da öğrencilerin %77.1'i öğretim üyesinin açık ve anlaşılır olması başarım üzerinde etkilidir yanıtını vermiştir.

Sınıf içinde gerçekleştirilen iletişim, her yönüyle öğretmen ve öğrenci ilişkilerini, sınıf içi iletişimi, sınıfın yönetimini, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ile araçların kullanılmasını, öğretmenin ve öğrencilerin çok boyutlu özelliklerini ve davranışlarını içermektedir.²

Öğrencinin öğrenme için aktif olması gerekir. Sınıf içinde yapılan tartışmalara katılarak, soru sorarak, öğrendiklerinden yeni anlamlar çıkararak, konuları değişik açılardan değerlendirmeye çalışma gibi aktiviteler öğrenci başarısını artırmaktadır. Öğretmenlerin olumsuz davranışları, bilgi yetersizliği, çocuklara mesleğine karşı ilgisiz tutumu, öğrencileri başarısızlığa ve okuldan kaçmaya iten etmenlerdir. Öğrenciler arasında ayırım yapmak, sınıf içinde yalnız başarılı öğrencilerle ilgilenmek, sınıf düzeyini belirleyememek, planlı ve programlı bir çalışma yapmamak en çok karşılaşılan öğretmen hatalardır.³

Çalışmada öğrencilerin %36.7'si derslerde öğretilenler konusunda ek çalışmalar yapmanın, %53.2'si derslerde öğretim üyeleri ile iyi bir iletişim kurabilmemin, %65.1'i öğretim üyelerinin alan bilgisi ve öğretim becerilerinin yeterli olmasının, %59.6'sı öğretim üyesinin bizleri dersle ilgili faaliyetlerin planlanmasında görüşlerimizi almasının, %54.1'i öğretim üyesinin dersi ile ilgili olarak yapılacak faaliyetleri önceden bildirmesi ve bunları yapmasının, %71.6'sı öğretim üyesinin kendi dersine önem vermesi ve ciddiyetinin, %76.1'i öğretim üyesinin dersin anlaşılabilmesi için gösterdiği çabanın, %57.8'i öğretim üyesinin beni çalışmaya teşvik etmesinin başarım üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir.

Bu nedenle öğretmen eğitim ortamında; öğrenci katılımını sağlamalı, öğrencilerle sürekli göz iletişimi kurmalı, gereksiz el, kol, jest, mimik ve vücut hareketleri yapmamalı, ana dilini çok iyi kullanmalı, ses tonunu sınıfın, konunun ve

¹ Ulupınar, S. (1998). Öğrenci ve öğretim elemanlarına göre öğretmenin nitelikleri. VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi. GATA. Ankara. 327-333.

² Demirel, Ö. (1994). Genel Öğretim Yöntemleri. USEM Yayınları, Ankara.25

³ Özben, Ş. (1995). "Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıkları ve Nedenlerine Bakışları". Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi 8(4):121-133.

hedef davranışların özelliklerine göre ayarlamalı, sınıf içerisinde belli bir yerde durmamalı, öğrencilerine onları sevdiğini yeri gelince belirtmeli, velilerle en azından ayda bir görüşmeli ve tutarlı bir orkestra şefi gibi davranmalıdır.¹

Demirel'e² göre sınıf içi iletişimi geliştirmek için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir: (a) konuşma yeteneğini geliştirme, (b) öğrenci ilgi ve yeteneklerini değerlendirme, (c) dersi iyi bir şekilde planlama, (d) öğrencilere söz hakkı verme, (e) öğrencilerin dikkatle dinlemesini sağlama (bu amaçla birden fazla duyu organına hitap eden araç ve gereç kullanarak düz ve oldukça sözlü anlatımdan kaçınmalı). Çağdaş bir öğretmen, sınıf atmosferinde çeşitliliğin verimliliği artırdığını bilmeli, desteklemeli ve demokratik bir tutum göstermelidir.³

Şahin ve Özbay⁴ kalabalık sınıf mevcutları sınıf atmosferi ve eğitimi öğretmen merkezli duruma getirdiğini, öğrencilerin derslere doğrudan katılımı sağlanmadığını belirtmektedir. Yapılan çalışmada da öğrencilerin %45.9'u sınıfının kalabalık olmasının başarımlarına üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir. Çalışmada öğrencilerin %35.8'i sınıfta uyulması gereken kuralların bildirilmesinin ve %42.2'si öğrencilerin sınıf kurallarını bozmasına izin verilmemesinin başarımlarına üzerine etkisi vardır yanıtını vermiştir. Açıköz ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının; sınıflarında genel olarak huzurlu bir havanın oluşmadığına (%53.2), sınıfta rahat etmediklerine (%51.7), öğretim elemanının herkese eşit davranmadığına (%48), derste disiplinin sağlanmadığına (%46), sınıfta alınan kararların öğrencilerle birlikte alınmadığına (%45.6) inandıklarını saptamıştır. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının sınıflarında yaratılan atmosfere ilişkin algılarının olumsuz olduğu söylenebilir.⁵

¹ Sönmez, V. (2005). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, 12.Baskı Anı Yayıncılık, Ankara. 131,136.

² Demirel, Ö. (1995). Sınıf içi iletişim ve teknoloji. Antalya Semineri Bildirileri, Antalya, 23-27 Ocak.

³ Bilen, M. (1992). "Eğitimde Verimliliğe Öğretmenin Kişilik Özelliklerinin Etkisi". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 8. 27,30.

⁴ Şahin, M. & Özbay, Y. (1999). "Üniversite Öğrencilerinin Empatik Sınıf Atmosferine İlişkin Algılamaları". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15:74-83.

⁵ Açıköz, K., Özkal, N. & Kılıç A (2003). "Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 25: 1-7.

3.2. Öğrenim Gördüğü Okula Göre Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi

Sınıf atmosferinde öğrenci başarısını etkileyebilecek değişkenler ile öğrencinin öğrenim gördüğü okul arasında farklılık olup olmadığı tablo ve metin eşliğinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenim Gördüğü Okula Göre Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Bulgular

Sınıf Atmosferini Etkileyen Değişkenler		$\bar{X}$	SD	T	Önem Düzeyi
Öğrenci Sorunları	Hemşirelik YO	14.83	3.12	-0.247	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	14.96	2.52		
Fiziksel Değişkenler	Hemşirelik YO	15.96	4.02	0.633	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	15.43	4.73		
Öğretim Süreci	Hemşirelik YO	36.81	6.47	-1.741	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	38.91	6.12		
İletişim	Hemşirelik YO	16.49	3.99	-0.941	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	17.12	2.93		
Öğretim Elemanı	Hemşirelik YO	36.41	7.30	-1.480	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	38.28	5.85		
Disiplin	Hemşirelik YO	15.53	3.69	-1.962	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	16.87	3.48		
Genel Toplam	Hemşirelik YO	136.04	22.86	-1.357	p>0.05 anlamsız
	Sağlık YO	141.59	19.81		

Tablo 3'te verildiği gibi, sınıf atmosferinde öğrenci başarısını etkileyebilecek değişkenler altı grup olarak belirlenmiştir. Bunlar: öğrencilerin sınıf dışı genel sorunları, sınıfın fiziki olanakları, eğitim-öğretim süreci, iletişim ortamı, öğretim üyesinin etkililiği ve sınıf içi disiplindir. Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu örneklem grubu öğrencileri arasında bu değişkenler açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Bu sonuç şöyle yorumlanabilir. Her iki okulda aynı mesleğe eleman yetiştirmektedir. Okulların ortak kurum kültürüne ve benzer öğretim programlarına sahip olmalarının öğrencilerin sınıf atmosferi değişkenlerinden benzer şekilde etkilenmelerine yol açtığı düşünülebilir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Sonuç

Sınıf atmosferinde öğrenci başarısını etkileyebilecek değişkenler altı grup olarak belirlenmiştir. Bunlar; öğrencilerin sınıf dışı genel sorunları, sınıfın fiziki olanakları, eğitim-öğretim süreci, iletişim ortamı, öğretim üyesinin etkililiği ve sınıf içi disiplindir. Bu konuda daha önce yapılan araştırmalara göre, sınıf atmosferinin öğrenci başarısını etkilediği yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu araştırmada da sınıf atmosferinin hemşirelik öğrencilerinin başarısını önemli ölçüde etkilediği saptanmış ve bu konu farklı değişkenler açısından irdelenmiştir.

Sonuç olarak, çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu sınıf atmosferinin başarılarını etkilediğini bildirmiştir.

4.2.Öneriler

Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler yapılabilir:

1. Öğrencilerin sınıf içi başarılarını, dışarıdaki sorunları etkilemektedir (%61.01). Özellikle sağlık, barınma ve yurt sorunları, çevreye uyum sağlama konularında üniversiteler, Kredi ve Yurtlar Kurumu ve yerel yönetimler öğrencilere sunacağı olanakları arttırmalıdır.

2. Sınıfın fiziksel değişkenleri de öğrenci başarısında önemli bir etken olarak görülmektedir (%48.75). Sınıfın bir eğitim-öğretim ortamı olarak yaşanabilir bir yer olabilmesi elbette maddi olanaklara bağlıdır. Bunun için, derslik, laboratuvar, atölye vb. gibi ortamların hem kapasite, hem de fiziki donanım olarak çağın koşullarına göre düzenlenmesi gerekir.

3. Sınıfta eğitim-öğretimin başarılı olabilmesi için, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişiminin etkili bir şekilde sağlanması gereken iyileştirilmeler yapılmalıdır (%51.51). Öğretim elemanlarına etkili iletişim becerileri konusunda periyodik olarak seminerler ve hizmet içi eğitim kursları verilmelidir. Eğitim ortamlarındaki iletişimin verimsizliği, öğretici-öğrenci arasında yaşanan pek çok sorunun kaynağı olmaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak için iletişim becerisi kazandırma programları hazırlanmalıdır. Ayrıca eğitim-öğretimin her kademesinde müfredatlara, özellikle de hemşire adayı öğrencilere yönelik sosyal duyarlılık ve iletişim becerileri konusunda dersler konulmalıdır.

4. Sınıfta öğrenci başarısına etki eden en önemli değişkenlerden birisi de şüphesiz öğretim elemanlarının kişisel ve mesleki yeterlikleridir (%58.53). Dolayısıyla öğretim elemanlarının yetiştirilmesine ve seçilmesinde öğreticilik formasyonu dikkate alınmalıdır.

5. Sınıf içinde etkili ve tutarlı ancak demokratik bir disiplin anlayışının hakim olması öğrencilerin başarısına olumlu yönde etki etmektedir. Bu nedenle sınıfta demokratik bir havanın oluşturulmasına gayret edilmelidir. Öğretim elemanlarına yönelik hümanist eğitim ve demokratik eğitim konusunda hizmet içi eğitim kursları ve sertifika programlarıyla öğretmenlere, öğrenciyi kabul edici, her bir öğrenciyi bir zenginlik kabul eden, eğitimde sevgi, saygı ve hoşgörüyü benimseyen öğretici tutumları kazandırılmalıdır.

6. Elbette öğrenci başarısını etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Sınıf atmosferi yanında başarıyı etkileyebilecek diğer değişkenler de araştırılabilir.

7. Sınıf atmosferinin öğrenci başarısına etkisi, değişik üniversitelerin değişik fakültelerinde yapılacak bir çalışmayla karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Bunun yanında, diğer öğretim kademelerinde de farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. (1989). Liselerdeki sınıf atmosferi üzerine bir araştırma. *XII.Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiriler Kitabı*. 15-17 Haziran 1989, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya. 93-112
- Açıkgöz, K., Özkal, N. & Kılıç A (2003). "Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25: 1-7.
- Atay, M. (1997). Öğrencinin derse katılımını sağlayacak bir öğretim yöntemi: ders-anlatma-grup tartışması kombinasyonu. *III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu*. İstanbul. 28-31.
- Bayık, A. (1997). Öğrencilerin hemşire eğitimcilerde etkili eğitimcilik niteliklerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma. *III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu*. İstanbul. 47-58.
- Bilen, M. (1992). "Eğitimde Verimliliğe Öğretmenin Kişilik Özelliklerinin Etkisi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8. 27,30
- Demirel, Ö. (1995). Sınıf içi iletişim ve teknoloji. *Antalya Semineri Bildirileri*, Antalya, 23-27 Ocak.

Hemşirelik Öğretiminde Sınıf İkliminin Öğrenci Başarısına Etkisi

- Demirel, Ö. (1994). *Genel Öğretim Yöntemleri*. USEM Yayınları, Ankara.25
- Durna, Z. (1997). Uygulamalı eğitimin başarısını etkileyen faktörlerin öğrenci açısından değerlendirilmesi. *III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu*. İstanbul. 320-331.
- Gökdoğan, F., Çıtak, N. & Karahan, A. (2001). Hemşire öğrencilerin ders, uygulama ve öğretim elemanına ilişkin görüşleri. *I. Uluslararası Hemşirelik Eğitimi Kongresi*. Nevşehir, 155-158.
- Kısakürek, MA. (1985). *Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No:144, Ankara.
- Moos, RH.& Trickett, EJ. (1987). *Classroom Senvironment Scale Manual*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 3.Basım No: 584. İstanbul.
- Özben, Ş. (1995). “Lise Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıkları ve Nedenlerine Bakışları”. *Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi* 8(4):121-133.
- Sönmez, V. (2005). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, 12.Baskı Anı Yayıncılık, Ankara. 131,136
- Şahin, M. & Özbay, Y. (1999). “Üniversite Öğrencilerinin Empatik Sınıf Atmosferine İlişkin Algılamaları”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 15:74-83.
- Taşocak, G., Kaya, H. & Akçin, E. (2001). Hemşirelikte eğitim süreci dersinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *I. Uluslararası Hemşirelik Eğitimi Kongresi*. Nevşehir, 345-348.
- Ulupınar, S. (1998). Öğrenci ve öğretim elemanlarına göre öğretmenin nitelikleri. *VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi*. GATA. Ankara. 327-333